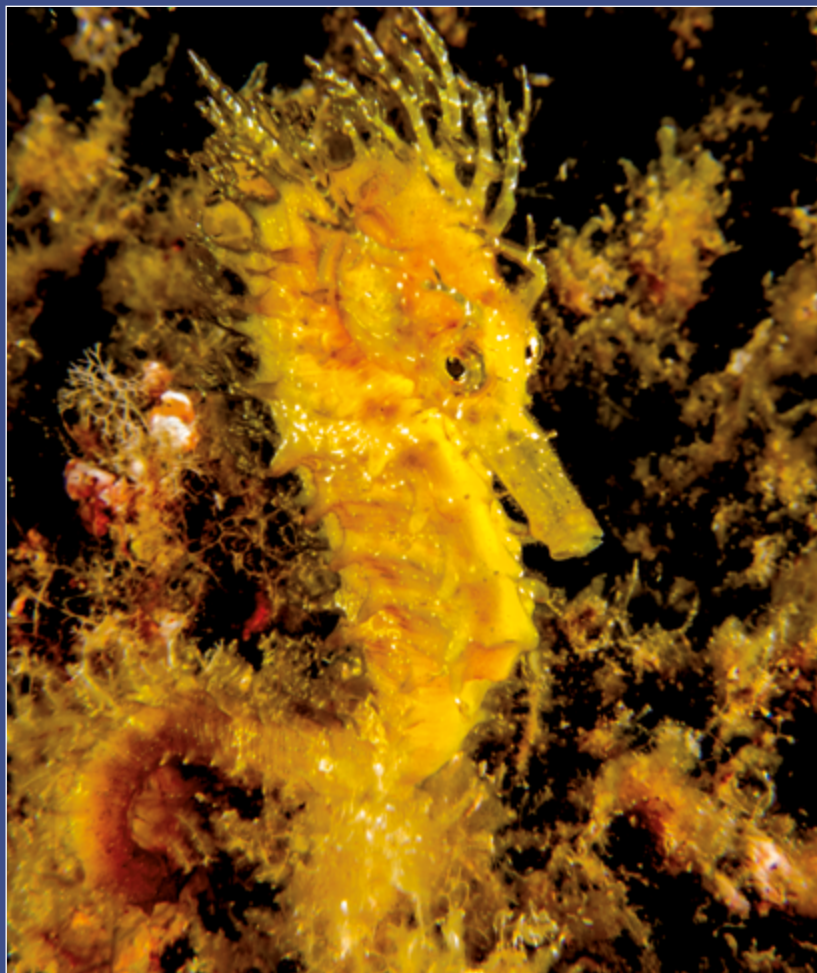

35

QUADERNS DE NATURA

DAPERA

DADES DE PEIXOS RARS DE LES ILLES BALEARS

GOVERN
ILLES
BALEARS

Edició: Conselleria de Medi Ambient i Territori. Govern de les Illes Balears

Direcció: Irene Garneria (Servei de Protecció d'Espècies) i Antoni M. Grau (Servei de Recursos Marins)

Text: Soldecocos

Edició: SEO/BirdLife, Projecte ARES 2 (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres 2)

Agraïments:

Agents de Medi Ambient i vigilants de les Reserves Marines

Institut Espanyol d'Oceanografia de Balears

Observadores del Mar - <https://www.observadoresdelmar.es/>

A Xavier Canyelles per la cessió de les seves il·lustracions a aquest Quadern del DAPERÀ.

A totes les persones que han contribuït amb les seves observacions al DAPERÀ:

Marina Adrover, Pep Albertí, Catalina Alorda Quetglas, Kike Ballesteros, Daniel Berbel, Ignacio Bolad, Pep Lluís Bosch, Antoni Box Centeno, Lluís Caldes, Maria Cantallops, Xavier Canyelles, Gaetano Catanese, Rubén Casas, Rubén Castrillo, Sergi Caules Florit, Yann Chastaing, Jaime Cernuda Salama, Josep Comella Bosch, Santi Costa Escandell, Santi Costa Juan, David Díaz, Montse Durà, Antoni Ensenyat, Pep Ensenyat, Aniol Esteban, Jaume Esteve, Sandra FP, Sonia Fargas, Paco Fernández Masero, Luis Fernández Pineda, Miquel Ferrer Juan, Biel Ferriol Payeras, Guillermo Fullana, Guillermo García, Fernando Garfella, Enric, Adrià Gener, M^a del Mar Gil, Pedro Gonyalons Sintes, Ramón González, Francisco G. Gordiola Castillo, Antoni Mª Grau, Pedro Guillem, Susanne Jegge, Lenka Juskánicova, Christophe Lescure, Arno Lippert, Esther López, Paula López Sendino, Juan Lozano, Iván Pérez Marí, Pedro Martí, Alex Martín, Xavier Mas Ferrà, Marc Mascaró, Juan Mercant, Sergi Martino, Ángel Miguélez, Antoni Mira, Joan Miralles, Carolina Molina, Aina Molins, Gonzalo Molins, Antoni Mora Plantalamor, Gabriel Morey, Debora Morrison, Oliver Navarro, Elena Pastor, Iván Pérez, Asvin Pérez Torres, Víctor Peña, Joan Picornell, Sebastià Pou, José Arribas Redondo, Olga Reñones Pérez, Benjamí Reviriego, Francesc Riera, Toni de la Roca, Pep Riutort, Chema Rodríguez, Francesc Rosselló, Joan Carles Salom, Manu San Félix, David Sanchez, Luís Sánchez Pons, Jaime Sintes Vila, Carmelo Sirera León, Miquel Socías, Rosa Soriano, Samuel Suárez, Rosa Taberner, Cristina Amanda Tur, José Maria Valencia, Francisco Valdés, Xisco Verger, Adrià Verger Teixidor, Gabriel Vicens, Andreu Vicens, Antonio Villalobos Mauri, J. Villalonga, Rafel Villalonga Mascaró, Daniela Wesenick

Foto de portada: *Hippocampus guttulatus*. Autoria: Rubén Castrillo

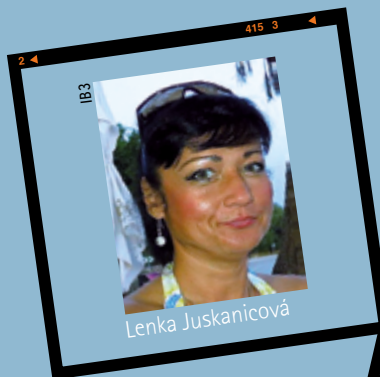
Foto de contraportada: *Mobula mobular*. Autoria: Enric Gener

Juliol 2023

Maquetació: Marta Munguía

Dipòsit legal: PM 00750 - 2023

Aquest Quadern de Natura està dedicat a Fernando Garfella i Lenka Juskanicová, dues persones apassionades de la mar, col·laboradores de DAPERÀ i d'Observadores del Mar, que malauradament ens varen deixar quan eren massa joves, fent allò que més els agradava.

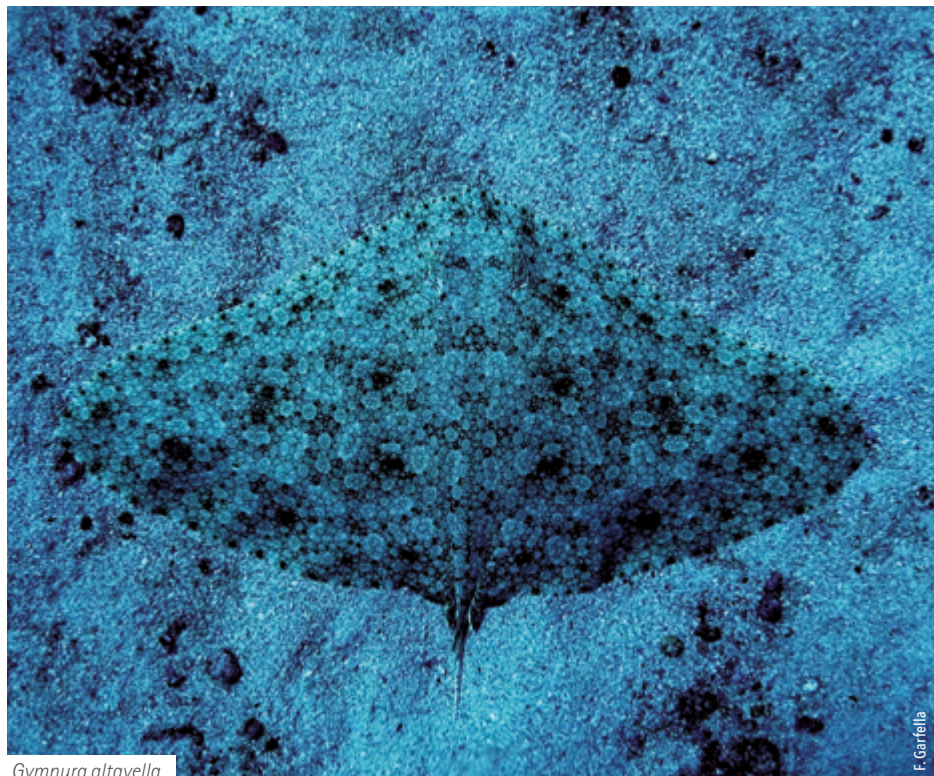

Introducció.....	4
Els peixos rars: bioindicadors claus dels ecosistemes marins.....	6
Espècies de DAPERÀ	8
DAPERÀ en xifres.....	17
Qui participa al DAPERÀ? L'aportació de cites.....	20
El llibre vermell dels peixos de les Illes Balears.....	21
Llista completa de peixos del DAPERÀ	22

Mobula mobular

ELS PEIXOS, UN GRUP TAXONÒMIC MOLT DIVERS

Gymnura altavela

F. Garfella

A la Mar Balear podem trobar entre 400 i 500 espècies diferents de peixos. Aquest grup d'éssers vius tan conegut per tothom, inclou un conjunt d'organismes aquàtics que tenen brànquies i han transformat les extremitats en aletes per tal d'adaptar la mobilitat al medi. Són el grup de vertebrats més divers que existeix, superant en

nombre d'espècies al total de mamífers, aus, rèptils i amfibis junts. Els principals grups de peixos que podem trobar són els peixos cartilaginosos (taurons, rajades i quimeres), els peixos ossis, les mixines i les llampreses. N'hi ha que viuen associats als fons marins, mentre que d'altres prefereixen nedar per la columna d'aigua i d'altres

que realitzen grans migracions durant el cicle vital, recorrent milers de quilòmetres a través de la mar Mediterrània o, fins i tot, creuant l'Atlàntic.

► Què entenem per peixos rars? Els peixos rars com a bioindicadors

Ens referim a peixos rars quan parlem d'espècies de peixos sense interès comercial (en general), que són poc freqüents a aigües balears. L'estudi dels peixos aporta una gran quantitat d'informació útil per a la ciència i també per al conjunt de la societat: ens permet fer una gestió sostenible de la pesca, conèixer-ne l'ecologia i biologia i també ens informa de canvis en el conjunt de l'ecosistema i la seva salut. L'observació de rareses que pertanyen a altres bioregions o que viuen a zones molt profundes de l'oceà té molta importància ja que ens permet detectar l'entrada d'espècies exòtiques a la Mediterrània i anticipar-nos als efectes del canvi climàtic al medi marí. Per altre costat, les cites d'espècies singulars o molt poc conegudes, aporten dades valuosíssimes sobre la distribució, biologia o estat de conservació de la nostra biota. Algunes espècies, abans freqüents, han esdevingut rares a conseqüència de causes diverses com la pèrdua o alteració de l'hàbitat o la sobreexplotació, si bé actualment aquesta pressió s'ha reduït sensiblement com a conseqüència de les millores de les arts de pesca i la reducció de la flota.

► EL DAPERA: un registre científic que feim amb la participació de tothom

Amb l'objectiu de conèixer millor aquest conjunt d'espècies de peixos de les Balears, en l'edició del 2015 del Llibre Vermell dels peixos de Balears i des de les direccions generals de Pesca i Medi Marí i Espais Natu-

Hippocampus guttatus

X. Mas

ral i Biodiversitat, es va impulsar la creació d'una base de dades en la qual es recopilin i conservin registres de peixos rars. En aquest registre, cada cita ha d'anar acompanyada de tota la informació de què disposem, sent necessària: el nom de l'espècie (si es sap), el lloc on s'ha observat, imatges o el propi organisme conservat i les circumstàncies del registre. Per aconseguir que aquesta base de dades funcioni, cal la participació de tots els sectors relacionats amb el medi marí: professionals com els pescadors, els guardes de les reserves marines, inspectors de pesca, agents de medi ambient o instructors de busseig són aliats clau per a l'aportació de cites, tot i que qualsevol persona que freqüenti la mar de manera recreativa també pot aportar dades. El present informe recull la informació recopilada entre els anys 2015 i 2022 i incorpora les dades cedides per la plataforma Observadores del Mar fins a l'any 2021.

ELS PEIXOS RARS: BIOINDICADORS DE PROBLEMÀTIQUES GLOBALES

Els peixos rars es diferencien de la resta per la seva baixa freqüència d'aparició a la Mar Balear, i ens donen informació valuosa sobre l'entorn. Segons el tipus de dades que ens aporten els registres podem agrupar els peixos rars en tres categories:

1. ESPÈCIES EXÒTIQUES I CANVI CLIMÀTIC

Segons la definició del Grup d'Experts en Espècies Invasores de la UICN, una espècie exòtica es defineix com aquella que s'ha introduït fora de la zona de distribució natural. En ocasions, aquesta introducció pot ser conseqüència (deliberada o no) de l'acció humana. A la Mediterrània, l'onada recent més important de pobladors ha sigut conseqüència de l'obertura del canal de Suez, que ha permès l'entrada d'espècies procedents de la Mar Roja (anomenades espècies lessepsianes) tot i que també poden ser introduïdes a través d'altres vectors com la maricultura, les aigües de llast dels vaixells, la fugida d'individus procedents d'aquaris, etc. Però els organismes amb mobilitat com els peixos, també poden desplaçar-se per ells mateixos, bé dins de la pròpia bioregió o bé més enllà, motivats per canvis globals com l'augment de temperatura produït pel canvi climàtic. Aquest escalfament dels mars s'anomena meridionalització i en termes biològics es tradueix en un canvi en la biodiversitat d'organismes. En el cas dels peixos de la Mediterrània, a més

de la introducció d'espècies lessepsianes, s'estan veient afavorides pel canvi climàtic les espècies novvingudes que provenen de regions tropicals procedents de l'Atlàntic i les d'origen indopacífic. D'aquesta manera, cal estar atent davant l'observació d'espècies com l'anfós blanc (*Epinephelus aeneus*), el lloro verd (*Sparisoma cretense*) o l'espècie lessepsiana peix trompeta (*Fistularia commersonii*).

2. ESPÈCIES VULNERABLES

D'altra banda, també s'inclouen al DAPERÀ espècies que presenten un estat de conservació sensible o amb poblacions que estan en declivi, així com individus d'espècies difícils d'observar. També s'inclouen dins d'aquesta categoria, espècies de les quals es disposa de poca informació. Aquesta categoria pot incloure espècies de profunditat ja que en ocasions, hi ha espècies amenaçades de les quals no es tenen dades suficients per conèixer-ne amb precisió l'estat de conservació. El registre de cites d'aquestes espècies és clau per identificar qualsevol variació en la distribució i identificar noves amenaces de la manera més immediata possible. Algunes de les espècies amenaçades registrades pel DAPERÀ són el salroig (*Isurus oxrinchus*) considerat en perill (EN) o el bisbe (*Pteromylaeus bovinus*) considerat en perill crític (CR) segons la classificació de la Llista Vermella de la UICN.

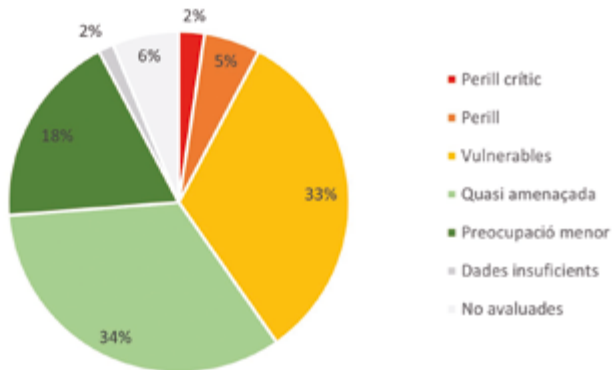
Sparisoma cretense

Les diferents categories de conservació de referència que estableix de la UICN són: extint (EX), extint en estat silvestre (EW), extint a nivell regional (RE), en perill crític (CR), en perill (EN), vulnerable (VU), quasi amenaçada (NT), preocupació menor (LC), dades insuficients (DD), no aplicable (NA) o no avaluat (NE).

S'ha analitzat l'estat de conservació de les espècies citades (sense incloure les espècies novingudes). La major part de les espècies han resultat les de categories 'vulnerable' i 'preocupació menor'. Menys abundants han resultat les espècies 'en perill' i 'en perill crític'. La resta corresponen a espècies amb dades insuficients o no avaluades.

Un 2% de des cites corresponien a espècies en perill crític, un 5% a espècies en perill, un 33% a espècies vulnerables, un 34% a espècies quasi amenaçades i un 18% a espècies de preocupació menor. La resta de cites correspon a espècies amb dades insuficients (2%) o no avaluades (6%).

Estat de conservació de les espècies citades al DAPERÀ 2015 - 2022

No s'inclouen les espècies novingudes.

Font: elaboració pròpia.

ESPÈCIES DE DAPERA

El primer llistat DAPERÀ, que es va publicar l'any 2015, estava format per 97 espècies diferents. Amb ocasió d'aquesta publicació, s'ha elaborat un nou llistat que inclou 107 espècies de les quals interessa un seguiment poblacional per qüestions, essencialment, de conservació i un altre llistat de 48 espècies que inclou espècies novingudes, d'altres molt rars i espècies de esperable aparició.

Aquesta és una llista oberta que es pot modificar en funció dels canvis en l'estat de conservació. Des que varen començar els registres l'any 2015, se n'han citat un total de 48 espècies. A continuació podeu consultar una breu fitxa descriptiva de les espècies més destacades, que inclou la distribució i l'estat de conservació segons el Llibre vermell de peixos de les Illes Balears.

1. ESPÈCIES VULNERABLES

Espècies locals de les quals interessa un seguiment poblacional per qüestions de vulnerabilitat i conservació.

Il·lustració: X. Canyelles

● Boca dolça, bestriu vaca

Nom científic: *Hexanchus griseus*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Hexanchidae*

Hàbitat: Oceanòdrom batidemersal, entre els 180 i 1100m de profunditat

Estat de conservació: NT

Nombre de cites: 12

Distribució: Mediterrània, Atlàntica, Índica i Pacífica

Algunes de les cites d'aquest tauró provenen de comunicacions de captura accidental de pescadors professionals. En ocasions es troben avarats amb indicis d'haver estat manipulats.

Il·lustració: FAO

● Gatvaire

Nom científic: *Scyliorhinus stellaris*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Scyliorhinidae*

Hàbitat: Bentònic sobre fons durs de 10–60 m de fondària

Estat de conservació: EN

Nombre de cites: 11

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental i mar del Nord

Aquesta espècie era molt freqüent des del litoral a la plataforma, però ara és molt rara. La major part de les cites de gatvaire provenen de pesca professional per captura accidental amb posterior alliberament, tot i que també s'han observat exemplars a la venda al Mercat de l'Olivar. Les captures registrades s'han produït entre els 30 i 50 m de profunditat.

Existeix un projecte de recuperació d'aquesta espècie, en el qual estan involucrats la D. G. d'Espais Naturals i Biodiversitat i la D. G. de Pesca i Medi Marí i les fundacions Palma-Aquàrium, Mallorca Preservation i Save the Med, mitjançant el qual s'ha aconseguit la cria en captivitat i la producció de juvenils per tal de dur a terme repoblacions en zones d'activitat pesquera reduïda.

Opeatogenys gracilis

C. Sirera

Il·lustració: G. et Boulart

● Tintorera

Nom científic: *Prionace glauca*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Carcharhinidae*

Hàbitat: Oceanòdrom bentopelàgic, fins als 170m de profunditat.

Estat de conservació: VU

Nombre de cites: 7

Distribució: Mediterrània, tots els oceans tropicals i temperats

La tintorera és una espècie migradora freqüent a determinades èpoques de l'any que actualment es troba en regressió. Totes les cites d'aquesta espècie corresponen a avaraments a les costes d'Eivissa i Menorca comunicats pels Agents de Medi Ambient.

● **Porc, peix porc, porc marí**

Nom científic: *Oxynotus centrina*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Oxynotidae*

Hàbitat: Hàbitat: Bentònic sobre fons detrítics, entre 60 i 700 m, encara que s'estima més sobre fons de plataforma per sota dels 100 m.

Estat de conservació: VU

Nombre de cites: 6

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental

És una espècie poc freqüent i poc abundant. La majoria de les comunicacions de peix porc provenen de pescadors professionals per captura i posterior alliberament. També s'han comunicat dos avaraments. Les mides dels exemplars oscil·laven entre els 20 i els 68 cm de longitud.

Oxynotus centrina

P. Martí

● **Llissol, llençol, rajada blanca, clavell**

Nom científic: *Rostroraja alba*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Rajidae*.

Hàbitat: Bentònic, sobre fons detrítics de plataforma i maèrl entre 20 i 100 m de profunditat.

Estat de conservació: EN

Nombre de cites: 20

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental

La rajada blanca és una espècie molt enrarida a les Gimnèsies que sembla més freqüent a les Pitiüses, sobretot a Formentera, tot i que també hi ha algunes observacions a Mallorca i Menorca. Les cites provenen de la pesca professional per captura amb tremall de peix, llagosteres i arrossegament, amb posterior retorn a la mar, a profunditats entre els 15 i 60 m. Les 20 cites recollides corresponen a 43 exemplars, alguns dels quals arribaven als 120 cm de llargària i 20 kg de pes.

Il·lustració: X. Canyelles

Il·lustració: X. Canyelles

● Mantellina, vela llatina, vela italiana

Nom científic: *Gymnura altavela*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Gymnuridae*

Hàbitat: Subtropical associada a esculls. Fins als 85 m de profunditat

Estat de conservació: NT

Nombre de cites: 32

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental i occidental

La mantellina és una espècie poc freqüent i poc abundant, rara al nostre litoral, tot i que sembla que en els darrers anys se n'estan recuperant les poblacions. Gran part de les observacions provenen de Mallorca, amb molt poques cites d'altres illes. Hi ha observacions en immersió, natació amb tub i també captures accidentals amb tremall amb posterior alliberament, en fondàries que van des de 3 fins a 70 metres.

● Bisbe, milana grossa, milà

Nom científic: *Pteromylaeus bovinus*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Myliobatidae*

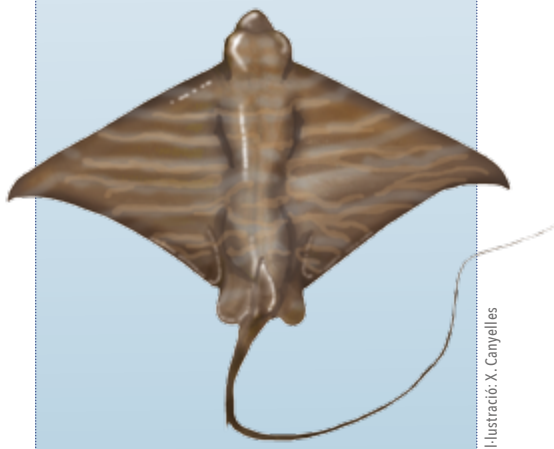
Hàbitat: Bentopelàgic fins a 150 m. Litoral, sobre fons detrítics però també semipelàgic, i fins i tot ocasionalment oceànic

Estat de conservació: VU

Nombre de cites: 9

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental

El bisbe és una espècie freqüent però poc abundant. Sembla que les poblacions s'estan recuperant possiblement per l'increment de la temperatura del Mediterrani, que possibilita la irrupció d'exemplars des del Nord d'Àfrica. Observacions en busseig recreatiu, natació amb tub i captures de pesca professional amb tremall i jonquillera i posterior alliberament de l'exemplar viu.

Il·lustració: X. Canyelles

● Cavallet de mar

Nom científic:

Hippocampus guttulatus

Classificació

taxonòmica: Teleosti de la família *Syngnathidae*

Hàbitat: Demersal.

En aigües litorals de poca fondària amb algues i en llacunes litorals.

Estat de conservació:

VU

Nombre de cites: 8

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental subtropical

El cavallet de mar és una espècie en recés. Gairebé totes les cites provenen de busseig recreatiu a reserves marines. Hi ha també una captura amb tremall de peix amb posterior alliberament.

● Agulla, peix bada

Nom científic: *Syngnathus typhle*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Syngnathidae*

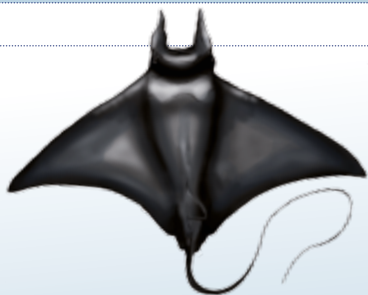
Hàbitat: Associat a praderies de posidònia o altres fanerògames marines, encara que sovint el trobem nedant a l'aigua amb moviments indolents o immòbil intentant passar desapercebut imitant restes vegetals. De vegades en zones estuàries o llacunars.

Estat de conservació: LC

Nombre de cites: 29

Distribució: Mediterrània, Atlàntica oriental

És una espècie present arreu, però no abundant. Les observacions provenen de captures accidentals de pesca de jonquillo i captures amb salabre.

● Manta, peix de Moisès

Nom científic: *Mobula mobular*

Classificació taxonòmica: Elasmobranqui de la família *Myliobatidae*

Hàbitat: Pelàgic a epipelàgic sobre la plataforma. També prop de les illes oceàniques.

Estat de conservació: VU

Nombre de cites: 13

Distribució: Mediterrània

La manta és una espècie difícil d'observar si no és en alta mar, sembla relativament freqüent i poc abundant. La majoria de les cites s'han realitzat al canal de Menorca durant expedicions per a l'observació de peixos pelàgics.

2. ESPÈCIES NOUINGUDES

Inclou principalment espècies termòfiles ja conegudes a les Illes Balears i espècies nouvingudes. En general, indicadores de l'augment de la temperatura de l'aigua atès que incrementen l'àrea de distribució desplaçant-se cap al nord.

Il·lustració: X. Canyelles

● Sarg o sard reial, sard imperial

Nom científic: *Diplodus cervinus*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Sparidae*

Hàbitat: Oceanòdrom subtropical associat a esculls. Entre els 10 i els 300 m de profunditat

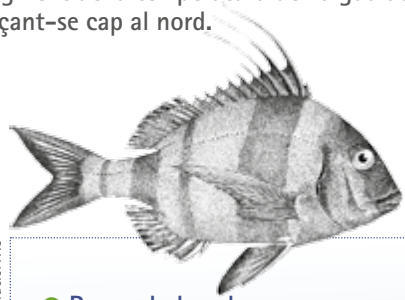
Estat de conservació: NA

Nombre de cites: 6

Distribució: Atlàntica subtropical

Bona part de les cites provenen de la Reserva Marina de l'illa del Toro, observats en immersió o natació. Sovint s'observen en parella.

Il·lustració: FAO

● Pagre de bandes

Nom científic: *Pagrus auriga*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Sparidae*

Hàbitat: Oceanòdrom bentopelàgic, fins als 170 m de profunditat

Estat de conservació: LC

Nombre de cites: 3

Distribució: Atlàntica subtropical

Totes les observacions provenen de la Reserva Marina de l'illa del Toro i en immersió.

● Sorella

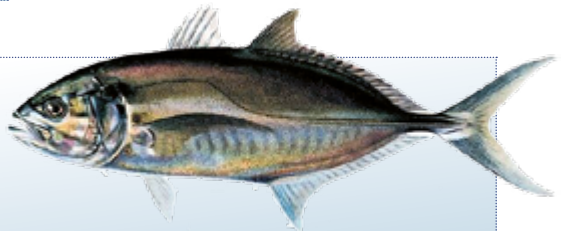
Nom científic: *Caranx crysos*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Carangidae*

Hàbitat: Subtropical associat a esculls, litoral fins als 100 m de fondària

Estat de conservació: NA

Nombre de cites: 7

Distribució: Atlàntica subtropical

Hi ha cites de Mallorca, Eivissa i Formentera, tres d'elles de pesca submarina.

Il·lustració: NOAA

Trachipterus trachipterus

● *Fistularia commersonii*

Nom científic: *Fistularia commersonii*
Classificació taxonòmica: Teleostei de la família *Fistulariidae*
Hàbitat: Demersal, sobre fons blans i durs, profunditat de 0-50 m
Estat de conservació: LC
Nombre de cites: 6
Distribució: Lessepsiana. Indopacífica

Fistularia commersonii és la primera espècie indopacífica que ha arribat a les Balears (2009) amb una expansió calculada de fins a 1500 km/any des del canal de Suez fins al canal de Sicília. La primera cita registrada al DAPERÀ prové d'Observadors del Mar i és de 2012. S'ha anat observant de manera sostinguda. Un dels individus citats portava ous, un altre arribava als 99 cm de llarg. Segons un dels observadors, des de fa uns anys, és comú veure'n durant l'hivern per tota l'illa de Menorca.

Il·lustració: FAO

● Sorell déntol

Nom científic: *Pseudocaranx dentex*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Carangidae*

Hàbitat: Associat a esculls, típic de zones salobres poc profundes, habitual entre els 10 i els 25 m de profunditat

Estat de conservació: NA

Nombre de cites: 8

Distribució: Atlàntica subtropical

Aquesta espècie s'ha observat sovint en grups de 7-8 individus. Hi ha cites en busseig recreatiu i professional i de pesca professional, a una fondària que oscil·la entre els 3 i els 22 m. Les cites són de Mallorca, Menorca i Cabrera.

Il·lustració: FAO

● Anfós blanc

Nom científic: *Epinephelus aeneus*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família *Serranidae*

Hàbitat: Subtropical associada a esculls però sempre prop de fons detrítics. Fins als 85 m de profunditat

Estat de conservació: LC

Nombre de cites: 2

Distribució: Atlàntica subtropical i mediterrània

Les dues úniques cites de l'espècie corresponen a pesca submarina en fons de roca i 35-36 m de profunditat.

P. Gonyalons

Fistularia commersonii

Caranx crysos

Il·lustració: FAO

● Escar, lloro verd

Nom científic: *Sparisoma cretense*

Classificació taxonòmica: Teleosti de la família Scaridae

Hàbitat: Associat a esculls de zones litorals en un rang de profunditat d'entre 20 i 50 m de profunditat

Estat de conservació: NA

Nombre de cites: 25

Distribució: Atlàntica subtropical i mediterrània

L'escar és l'espècie novinguda més citada al DAPER, aviat deixarem de considerar-la rara. Hi ha cites d'escar a totes les Illes Balears, gran part d'elles en immersió recreativa. Els exemplars es presenten habitualment aïllats o en parella, a fondàries que van dels 2 als 30 m. Apareix especialment a les reserves marines (illa del Toro, faralló de cala Gat, etc.) atès que és molt vulnerable a la pesca submarina i a les zones protegides hi troba recer segur.

DAPERA EN XIFRES

Des de l'any 2015, les direccions generals de Pesca i Medi Marí i d'Espais Naturals i Biodiversitat van posar en funcionament el registre de dades de peixos rars DAPERA. En un primer moment es va fer una llista inicial de 97 espècies, que es va publicar al Llibre Vermell dels Peixos de les Balears. Aquesta llista no és tancada, i s'ha ampliat des d'ençà fins a les 107 espècies de la llista actual.

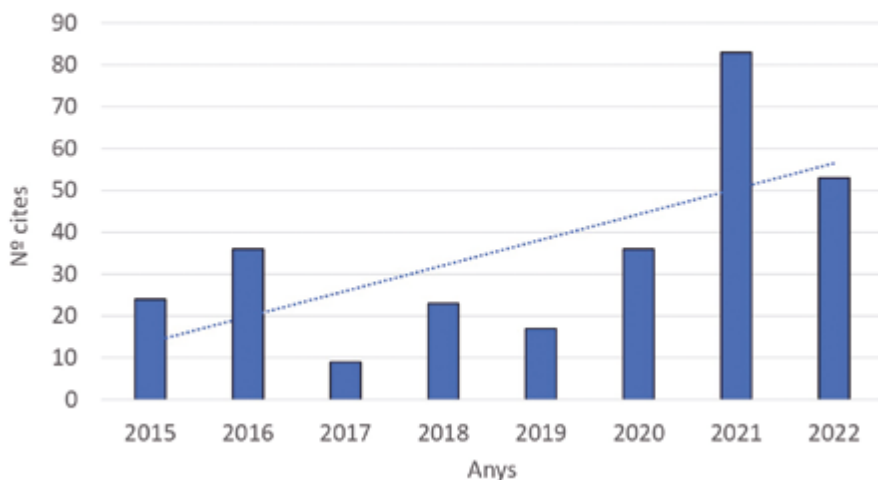
Fins a l'any 2022 s'han registrat un total de 281 cites de 48 espècies diferents, que inclouen 71 cites cedides per la plataforma Observadores del Mar recollides fins a 2021. La resposta de la societat i el coneixement per part de la ciutadania de la base de dades ha millorat amb els anys, traduint-se en una

J. Mercant

lleugera tendència en augment de la quantitat de cites anuals.

Evolució del nº de cites durant el període 2015 - 2022

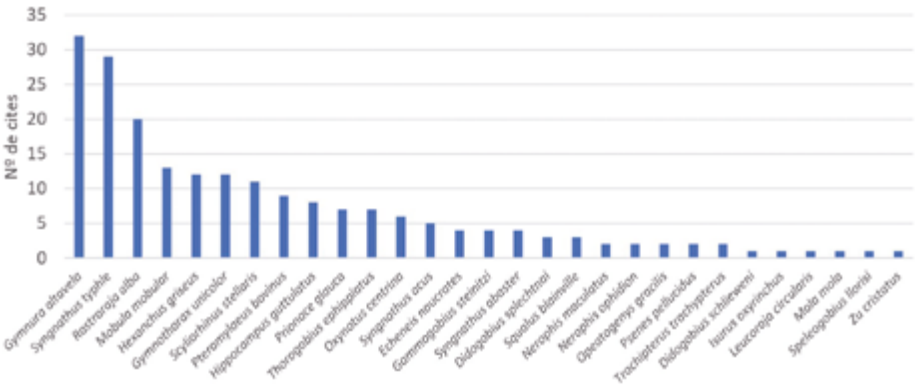

Evolució de les cites de peixos rars a la D.G. de Pesca i Medi Marí, a la D.G. d'Espais Naturals i Biodiversitat i Observadores del Mar. L'any 2022 no inclou dades d'Observadores del Mar. Font: Elaboració pròpia.

De les espècies pertanyents al grup de les vulnerables, la més citada ha sigut la mantellina, *Gymnura altavela*, amb 32 observacions, mentre que algunes espècies més rares, com per exemple *Zu cristatus* o *Trachipterus trachipterus*,

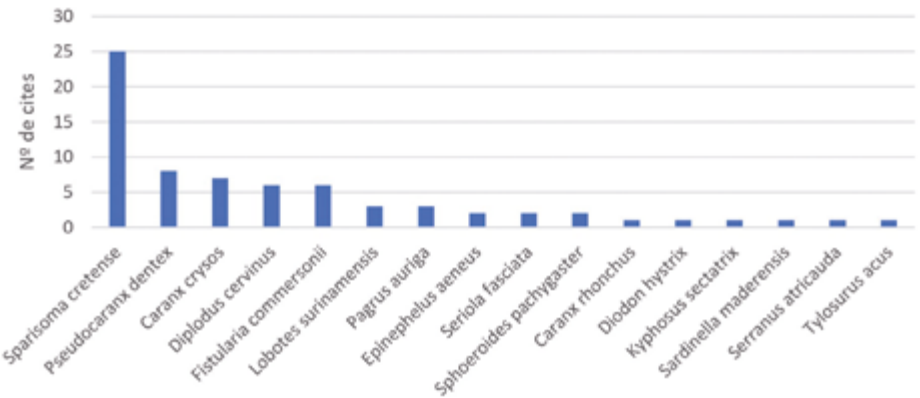
només s'han citat una vegada. Quant a les espècies del grup de les nouvingudes, les més freqüents han estat *Sparisoma cretense*, *Pseudocaranx dentex*, *Diplodus cervinus* i *Fistularia commersonii*.

Cites d'espècies vulnerables 2015 - 2022

Font: Elaboració pròpia.

Cites d'espècies nouvingudes 2015 - 2022

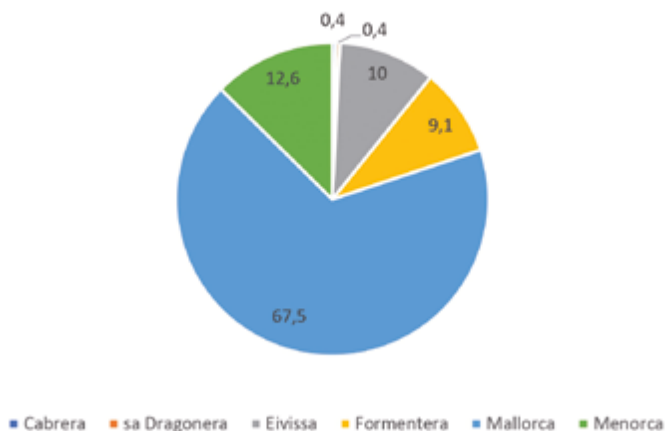
Font: Elaboració pròpia.

Echeneis naucrates

Finalment, per tal de tenir una visió de conjunt de les Illes Balears, la majoria de les cites han sigut registrades a Mallorca o als illots

circumdants, amb un 67,5% de les cites amb aquesta localització. El nombre total de cites entre 2015 i 2022 ha sigut de 281.

Percentatge nº cites per illa al DAPERÀ 2015 - 2022

Font: Elaboració pròpia.

QUI PARTICIPA AL DAPERA? L'APORTACIÓ DE CITES

Al DAPERA, qualsevol persona que freqüenti la mar o el litoral balear pot aportar dades utilitzant el formulari disponible a la web del Servei de Protecció d'Espècies i a la del Servei de Recursos Marins:

<http://www.caib.es/sites/proteccion-especies/ca/dapera/>

<http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=2753339&coduo=1160&lang=ca>

O també podeu entrar al següent link i enregistrar la vostra cita directament introduint les dades necessàries i la fotografia:

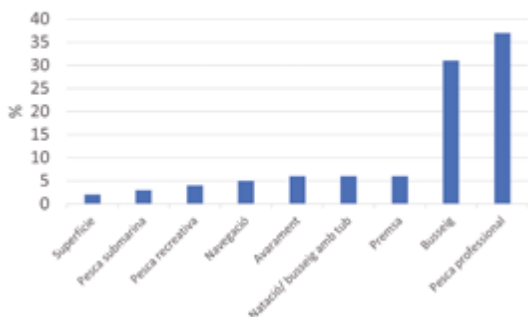
https://www.caib.es/sites/proteccion-especies/es/fcontacto/la_meva_observa-cia_dapera/

La participació dels sectors professionals de la mar és clau, ja que són la principal font de dades del registre. Bussejadors i sector pesquer són els principals aliats tot i que també s'han obtingut cites procedents de publicacions als mitjans de comunicació i del sector recreatiu.

Com ja hem mencionat, els pescadors són, amb diferència, els principals col·laboradors del DAPERA. La major part de les observacions, van ser albirades per la flota pesquera d'arts menors, feinejant principalment amb els següents ormejos: llagostera, jonquillo, tremall i palangre. Tot i que també hi ha cites que corresponen a pescadors de pesca submarina, *spinning* o altres tipus de pesca sense especificar.

D'altra banda, gràcies a una recent col·laboració, la plataforma Observadores del Mar, ha aportat al DAPERA les seves dades corresponents a les espècies incloses al llistat. Als projectes de ciència ciutadana és molt important establir un fil de comunicació entre els gestors, els científics i la ciutadania de manera que les cites aportades puguin ser validades per l'equip tècnic i els resultats traslladats de nou pels gestors a la població a través de la divulgació.

Percentatge de cites per activitats al període
2015 - 2022

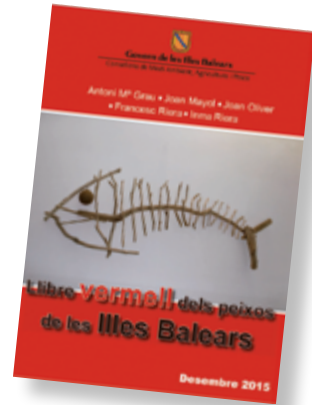

Font: Elaboració pròpia.

EL LLIBRE VERMELL DELS PEIXOS DE BALEARS

Les llistes vermelles d'espècies amenaçades són documents on es combinen informacions molt heterogènies: publicacions acadèmiques especialitzades, informes científics i tècnics publicats o inèdits, l'experiència dels autors i les dades que puguin obtenir en consultes més o menys formals amb especialistes del grup analitzat. En conjunt, reuneixen la millor informació disponible, no sempre estrictament científica i rigorosa, però no per això negligible.

L'any 2015 es publica el Llibre Vermell dels Peixos de les Illes Balears després que la primera edició d'aquest quadern publicada l'any 2000 quedés obsoleta. Un equip tècnic format per especialistes en conservació i en biologia pesquera, va revisar les dades existents i va avaluar l'estat de conservació dels peixos de la mar Balear, recollint també la memòria oral de la gent de la mar com a font de dades impossibles d'aconseguir d'altra

manera. L'objectiu principal d'aquesta publicació és millorar la conservació dels peixos i de la mar així com servir d'eina de gestió i de divulgació d'aquest grup taxonòmic. Pot descarregar-se a la pàgina web del Servei de Protecció d'Espècies:

http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/n/llibre_vermell_peixos_balears_2000-71700/

Font: desconeguda

Isurus oxyrinchus

LLISTA D'ESPÈCIES DEL DAPERÀ

Les espècies de peixos que figuren en el DAPE-RA s'han organitzat en dos grups: espècies vulnerables (de les quals interessa obtenir informació per qüestions de conservació) i espècies novvingudes, espècies molt rares o espècies

d'aparició esperable. Dins d'aquest segon grup s'inclouen principalment espècies termòfiles (indicadores de l'escalfament de l'aigua) ja conegudes a les Balears i d'altres que probablement arribaran en un futur pròxim.

1. ESPÈCIES VULNERABLES

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Petromyzontidae	<i>Petromyzon marinus</i>	Llampresa, ferratimó
Rhinobatidae	<i>Rhinobatos cemiculus</i>	Guitarra
	<i>Rhinobatos rhinobatos</i>	Guitarró
Hexanchidae	<i>Hexanchus griseus</i>	Boca dolça, bestriu vaca
	<i>Hepttranchias perlo</i>	
Lamnidae	<i>Carcharodon carcharias</i>	Salroig, tauró blanc
	<i>Isurus oxyrinchus</i>	Solraig, salroig, tauró
	<i>Lamna nasus</i>	Marraix, tauró
Cetorhinidae	<i>Cetorhinus maximus</i>	Pelegri
Alopiidae	<i>Alopias superciliosus</i>	Centurió
	<i>Alopias vulpinus</i>	Centurió
Scyliorhinidae	<i>Scyliorhinus stellaris</i>	Gatvaire
Triakidae	<i>Galeorhinus galeus</i>	Cassó, pastiu, ca mari
	<i>Mustelus asterias</i>	Mussola pintada
	<i>Mustelus punctulatus</i>	Mussola pigallada
Carcharhinidae	<i>Carcharhinus ssp.</i>	Pastius de cap pla
	<i>Prionace glauca</i>	Tintorera, ca mari
Odontaspidae	<i>Carcharias taurus</i>	
	<i>Odontaspis ferox</i>	
Sphyrnidae	<i>Sphyrna lewini</i>	Llunada, Guàrdia civil, peix martell, cornuda
	<i>Sphyrna mokarran</i>	Llunada, Guàrdia civil, peix martell, cornuda
	<i>Sphyrna zygaena</i>	Llunada, Guàrdia civil, peix martell, cornuda

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Oxynotidae	<i>Oxynotus centrina</i>	Peix porc
Squalidae	<i>Squalus acanthias</i>	Quissona vera, quissona de fora o de barra
	<i>Squalus blainvillei</i>	Quissona
Squatinaidae	<i>Squatina aculeata</i>	Escat, àngel, peix d'escat
	<i>Squatina oculata</i>	Escat, àngel, peix d'escat
	<i>Squatina squatina</i>	Escat, àngel, peix d'escat
Pristidae	<i>Pristis pristis</i>	Peix serra
Torpedinidae	<i>Torpedo nobiliana</i>	Tremoló de fora
	<i>Torpedo torpedo</i>	Tremoló, Tremolosa
Rajidae	<i>Dipturus batis</i>	Morell
	<i>Leucoraja circularis</i>	
	<i>Leucoraja fullonica</i>	Cardaire
	<i>Raja asterias</i>	Rajada estrellada
	<i>Raja undulata</i>	
	<i>Rostroraja alba</i>	Liissol, llençol Rajada blanca, clavell
Dasyatidae	<i>Bathyoshia centroura</i> (<i>Dasyatis centroura</i>)	Romeguera
	<i>Dasyatis tortonesei</i>	Ferrassa
Gymnuridae	<i>Gymnura altavela</i>	Mantellina, vela llatina, vela italiana
Myliobatidae	<i>Mobula mobular</i>	Manta, peix de Moisès
	<i>Pteromylaeus bovinus</i> (<i>Aetomylaeus bovinus</i>)	Bisbe, milana grossa, milà
	<i>Rhinoptera marginata</i>	
Chimaeridae	<i>Chimaera monstrosa</i>	Gatamoixa
Acipenseridae	<i>Acipenser sturio</i>	Esturió
Muraenidae	<i>Gymnothorax unicolor</i>	Morenot
Clupeidae	<i>Alosa alosa</i>	Saboga (compartit amb <i>Potamotus saltatrix</i>)
	<i>Alosa fallax</i>	Saboga
Lampridae	<i>Lampris guttatus</i>	
Trachipteridae	<i>Trachipterus trachipterus</i>	Fleuma
	<i>Zu cristatus</i>	
Regalecidae	<i>Regalecus glesne</i>	

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Lotidae	<i>Gaidropsarus vulgaris</i>	Fura pigada, mòllera borda
Syngnathidae	<i>Hippocampus guttulatus</i>	Cavallet de mar
	<i>Hippocampus hippocampus</i>	Cavallet de mar camús
	<i>Nerophis maculatus</i>	Serpeto tacat, agulleta
	<i>Nerophis ophidion</i>	Serpeto, agulleta
	<i>Syngnathus abaster</i>	Agulleta, serpeta
	<i>Syngnathus acus</i>	Agulla de grenc
	<i>Syngnathus phlegon</i>	Agulleta pelàgica
	<i>Syngnathus tenuirostris</i>	Agulleta de rostre llarg
	<i>Syngnathus typhle</i>	Agulla, peix bada
Moronidae	<i>Dicentrarchus punctatus</i>	Baila (nom castellà i català)
Echeneidae	<i>Remora remora</i>	Rèmora
	<i>Echeneis naucrates</i>	Rèmora
Sciaenidae	<i>Argyrosomus regius</i>	Corbina. Reig a Catalunya
Labridae	<i>Ctenolabrus rupestris</i>	
Gobiidae	<i>Corcyrogobius liechtensteini</i>	Cabot
	<i>Didogobius splechnai</i>	Cabot d'Splechna
	<i>Gammogobius steinitzi</i>	Cabot d'Steinitz
	<i>Thorogobius ephippiatus</i>	Cabot
	<i>Zosterisessor ophiocephalus</i>	Cabot
	<i>Chromogobius quadrivittatus</i>	Cabotell de mollet
	<i>Chromogobius zebratus</i>	Cabotell de cap pla
	<i>Didogobius schlieveni</i>	Cabot d'Splechna
	<i>Gobius strictus</i>	Cabot
	<i>Gobius couchi</i>	Cabot
	<i>Gobius gasteveni</i>	Cabot
	<i>Gobius incognitus</i>	Cabot d'ortiga
	<i>Gobius buccichi</i>	Cabot (abans cabot d'ortiga)
	<i>Thorogobius macrolepis</i>	
	<i>Zebrus pallaoroi</i>	
	<i>Speleogobius llorisi</i>	
	<i>Pomatochistus microps</i>	Cabotell d'estany

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Gobiidae	<i>Millerigobius macrocephalus</i>	
	<i>Gobius xoriguer</i>	
	<i>Buenia massutii</i>	
	<i>Gymnesigobius medits</i>	
	<i>Lebetus patzneri</i>	
Luvaridae	<i>Luvarus imperialis</i>	
Stromateidae	<i>Stromateus fiatola</i>	Pàmpol pudent
Scophthalmidae	<i>Scophthalmus maximus</i>	Rèmol empetxinat
	<i>Scophthalmus rhombus</i>	Rèmol
Bythitidae	<i>Grammonus ater</i>	Mollereta de cova
Gobiesocidae	<i>Apletodon dentatus</i>	
	<i>Apletodon incognitus</i>	
	<i>Gouania willdenowi</i>	
	<i>Opeatogenys gracilis</i>	
Labridae	<i>Symphodus bailloni</i>	
	<i>Symphodus melops</i>	
Soleidae	<i>Bathysolea profundicola</i>	
Exocoetidae	<i>Cheilopogon heterurus</i>	Orenol
	<i>Hirundichthys rondeletii</i>	Orenol
	<i>Exocoetus volitans</i>	Orenol
Hemiramphidae	<i>Hyporhamphus picarti</i>	
Molidae	<i>Mola mola</i>	Bot

2. ESPÈCIES NOUINGUDES O MOLT RARES I ESPÈCIES D'APARICIÓ ESPERADA

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Sparidae	<i>Dentex gibbosus</i>	
	<i>Dentex (Polysteganus) macrophthalmus</i>	Déntol de fonera
	<i>Diplodus cervinus</i>	Sarg o sard reial, sarg o sard imperial
	<i>Evynnis ehrenbergii</i>	
	<i>Pagellus bellottii bellottii</i>	Pagell africà
	<i>Pagrus auriga</i>	Pagre de bandes
	<i>Pagrus caeruleostictus</i>	
Haemulidae	<i>Parapristipoma octolineatum</i>	Burro llistat
Sciaenidae	<i>Umbrina ronchus</i>	
	<i>Umbrina canarensis</i>	Reig de Canàries
Kyphosidae	<i>Kyphosus incisor</i>	
	<i>Kyphosus sectatrix</i>	
Labridae	<i>Coris melanura</i>	Donzella atlàntica
	<i>Coris atlantica</i>	Donzella atlàntica
Carangidae	<i>Seriola carpenteri</i>	
	<i>Campogramma glaycos</i>	Lletja
	<i>Caranx crysos</i>	Sorella
	<i>Pseudocaranx dentex</i>	Sorell déntol
	<i>Seriola fasciata</i>	Verderol tigre (juvenil)
	<i>Seriola rivoliana</i>	Cirviola d'ala llonga
Scombridae	<i>Katsuwonus pelamis</i>	
Mullidae	<i>Pseudupeneus prayensis</i>	
	<i>Upeneus spp.</i>	
Zeidae	<i>Zenopsis conchifer</i>	
Istiophoridae	<i>Kajikia albida (Tetrapturus albidus)</i>	Marli blanc
	<i>Tetrapturus pfluegeri</i>	
	<i>Tetrapturus georgii</i>	

FAMÍLIA	ESPÈCIE	NOM COMÚ
Scorpaenidae	<i>Pontinus kuhlii</i>	Guajima
	<i>Trachyscorpia cristulata</i>	
Soleidae	<i>Solea senegalensis</i>	Pelaia del Senegal
	<i>Dicologlossa hexophthalma</i>	
	<i>Dagetichthys lusitanicus</i>	
Tetraodontidae	<i>Lagocephalus sceleratus</i>	
	<i>Lagocephalus lagocephalus</i>	
Tetraodontidae	<i>Sphoeroides pachygaster</i>	Conill de rata
Nomeidae	<i>Nomeus gronovii</i>	
	<i>Psenes pellucidus</i>	
Clupeidae	<i>Sardinella maderensis</i>	
Belonidae	<i>Tylosurus acus imperialis</i>	Gullot
Fistulariidae	<i>Fistularia commersonii</i>	Peix trompeta
Serranidae	<i>Epinephelus aeneus</i>	Anfós blanc
	<i>Serranus atricauda</i>	Serrà mascle
Coryphaenidae	<i>Coryphaena equiselis</i>	Llampuga borda
Lobotidae	<i>Lobotes surinamensis</i>	
Scaridae	<i>Sparisoma cretense</i>	Escar, lloro verd
Centrolophidae	<i>Schedophilus ovalis</i>	Carboner
Gadidae	<i>Gadus morhua</i>	Bacallà

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I I TERRITORI
B

Hi col·laboren

